
TÆTTERE PÅ PROFESSIONEN

Lærernes anseelse står og falder med de resultater, de opnår i skolen. De første evalueringer af skolereformen tyder på, at de er gode. Og efter en snes omtumlede år med reformer på stribe kan den stærke betoning af professionsudøvelsen i den nye læreruddannelse gøre dem endnu bedre.

Af CARSTEN HENRIKSEN

I 2014 fik TV3 2.500 ansøgninger fra personer, der gerne ville være med i reality-programmet Paradise Hotel. Læreruddannelsen derimod fik kun 2.450 førsteprioritetsansøgninger. Denne knapt så opmuntrende sammenligning fandt vej til adskillige medier og er ifølge Jens Rasmussen, professor ved DPU, Aarhus Universitet, symptomatisk for det rekrutteringsproblem, læreruddannelsen har lidt under i årevis. Men i 2016 skete der noget. For første gang i mange år steg ansøgstallet markant, hele 14 procent sammenlignet med året før.

Bortset fra en lille stigning i årene 2009-11 i kølvandet på finanskrisen havde ansøgstallet indtil 2016 været dalende i en årrække. Og trods 14 procent-stigningen ligger vi stadig langt under optaget for 10-15 år siden, fortæller Jens Rasmussen.

”Der har ganske vist været et lille overskud af lærere i folkeskolen de sidste par år, men det skyldes primært skolelukninger og -sammenlægninger i forbindelse med kommunalreformen. Det er udlignet nu, og derfor ser vi allerede i dag et underskud af lærere i dele af Danmark. Læremangel er den største risiko ved det lave ansøgstal,” siger han.

At få rettet op på læreruddannelsens rekrutteringsproblem har derfor været et gennemgående rationale bag de mange ændringer af læreruddannelsen herhjemme. Reformen af læreruddannelsen hører nærmest til dagens orden i Danmark, og den seneste reform, der trådte i kraft i 2013, var den femte siden 1991.

”Det er en stående vittighed i skolekredse, at man ændrer læreruddannelsen uden at tage evalueringen af den forudgående ændring i betragtning, og at man sætter evalueringer i gang, før det første hold på den nye uddannelse er blevet færdige og kommet ud i skolen. Vittigheden har temmelig meget

rod i virkeligheden og illustrerer den store usikkerhed, vi har haft herhjemme om, hvad vi vil med læreruddannelsen,” siger Jens Rasmussen.

Man skal kunne noget med sin viden

I forbindelse med 2013-reformen af læreruddannelsen blev der indført optagelseskrav i form af et karaktergennemsnit på mindst 7 fra en adgangsgivende eksamen – eller en optagelsessamtale, hvis gennemsnittet var under 7. Før 2013 var en bestået studentereksamen formelt set nok, og stort set alle, der søgte, blev optaget.

Ifølge Jens Rasmussen er det vigtigste særkende ved reformen dog, at uddannelsen lægger mere vægt på det professionsrettede end nogensinde før.

”Det bliver stærkt betonet, at det handler om at uddanne mennesker til en profession som lærer og underviser. Man ser det fx i det store fag ’lærerens grundfaglighed’, hvor to af

DPU

kompetenceområderne hedder 'elevens læring og udvikling' og 'almen undervisningskompetence'. Dvs. en tydeliggørelse af, at man skal vide noget om de elever, man skal undervise, og at man skal lære noget om, hvordan man bedst underviser dem," siger han.

Reformen bringer også læreruddannelsen tættere på professionen ved at koble kompetencemål på de enkelte fag og kompetenceområder.

"Kompetencerne skal opnås via færdigheds- og vidensmål. Der formuleres nogle færdigheder, og så peges der på den viden, det kan være hensigtsmæssigt at beskæftige sig med for at få færdigheden. Men hvor færdighedsmålene er præcist formulerede, er vidensmålene åbne, så det i højere grad er op til de enkelte undervisere og studerende at bestemme dem indholdsmæssigt. Det afgørende i denne kompetencemålstænkning er dog, at færdigheder går forud for viden. Det er et udtryk for, at det ikke er nok at vide

noget. Man skal også kunne noget med sin viden," siger Jens Rasmussen.

Efter at de nye forenklede Fælles Mål i folkeskolen blev offentliggjort i 2014, blev kompetencemålene i læreruddannelsen revideret, så læreruddannelsen igen kunne matche folkeskolens virkelighed. Fx blev innovation og it skrevet ind i læreruddannelsens mål. Revisionen er et udslag af en bestemmelse i 2013-læreruddannelsesloven om, at 'læreruddannelsen altid skal uddanne til den til enhver tid eksisterende folkeskole'. Selv kalder læreruddannelsen dette nye princip for 1:1-forholdet mellem læreruddannelse og folkeskole.

"Det betyder, at hvis folkeskolen fx – som det jo er tilfældet i dag – har læringsmål, så forventes læreruddannelsen at forberede de studerende på at være lærer i en sådan skole. På den måde undgår vi situationer som den, vi fx havde for en snes år siden: De internationale undersøgelser viste, at det stod

---

»Man skal vide noget om de elever, man skal undervise, og man skal lære noget om, hvordan man bedst underviser dem.«

Jens Rasmussen

sløjt til med danske elevers læsefærdigheder, men mange nyuddannede lærere kom ud i folkeskolen uden at have beskæftiget sig med læsedidaktik. Med 1:1-princippet kan læreruddannelsen løbende tage bestik af de opgaver og udfordringer, der er i folkeskolen," siger Jens Rasmussen.

International forståelse er vigtig

Ifølge Jens Rasmussen er der på landets skoler en stigende interesse for viden om hvilken undervisning, der kan give de bedst mulige resultater for alle elever.

”Engang havde man en forventning om, at ny viden, nye læremidler og nye metoder kom ud til skolerne, når de nyuddannede lærere blev ansat. Det har ændret sig afgørende. I dag stifter mange lærere i folkeskolen bekendtskab med international empirisk orienteret forskning inden for pædagogik og didaktik i forbindelse med konferencer og foredrag,” fortæller Jens Rasmussen.

Den globalisering, vi ser af pædagogikken og uddannelsessystemet, må derfor også finde vej ind i læreruddannelsen, mener han.

”Siden den almene skole blev grundlagt i Danmark i 1814, har den trods udgik til og inspiration fra især tysk pædagogik primært udviklet sig inden for nationale rammer. Men inden for de seneste ti år har det ændret sig afgørende. Når de lærerstuderende kommer ud i skolerne, møder de lærere, som er bekendte med, hvad der rører sig internationalt i forskningen. Denne internationalisering bør de lærerstuderende være fortrolig med fra uddannelsen. I den nye læreruddannelseslov bliver det da også betonet, at international forskning og udviklingsarbejde skal inddrages i læreruddannelsen,” siger Jens Rasmussen.

Flere danske kommuner er begyndt at invitere skoleledere og lærere fra velfungerende skoler i andre lande ind i deres egne skoler, hvor de arbejder tæt sammen med kommunens egne lærere og skoleledere.

”Det er indlysende, at det, der virker i en kultur, ikke nødvendigvis gør det i en anden. Men at invitere folk fra udlandet, der kan noget godt med skolen, ind i vores egen folkeskole, er en måde at få afstemt det kulturelle på: Hvad går an hos os, hvad går an hos jer, hvad kan vi lære af hinanden? Denne brede og internationalt orienterede forståelse af uddannelse er frugtbar,” siger Jens Rasmussen.

Lærerautoritet kommer med resultaterne

Når ansøgetallet til læreruddannelsen har været så lavt, bliver det ofte forklaret med, at lærerprofessionen ikke har den status, den havde engang. Når lærerne kommer ud i skolen, oplever mange oven i købet, at deres faglige autoritet problematiseres. At gøre læreruddannelsen mere professionsrettet er et skridt i retning af at håndtere det problem, mener Jens Rasmussen.

I Danmark sætter vi nemlig vores lid til, at lærerne i kraft af deres uddannelse selv kan tilrettelægge undervisningen uden detaljere-

DEN NYE LÆRER- UDDANNELSE

Tre kendetegn

1

Professionsrettet

Fokus er på kompetencemål. Færdigheder går forud for viden. Det er ikke nok at vide noget, man skal også kunne noget med sin viden.

2

Deregulering

Den ny læreruddannelse vil være opbygget af moduler. Professionshøjskolerne vil kunne lave toninger eller profiler på læreruddannelsen med henblik på at imødekomme enten regionale behov eller andre behov for specialiseringer.

3

1:1-princip

Formålet med reformen er en læreruddannelse, der matcher folkeskolens behov.

Kilde: Aftaletekst om reform af læreruddannelsen
1. juni 2012

de forskrifter for, hvad hver lektion skal bestå af, som man ser nogle steder i den angloamerikanske verden. Ifølge Jens Rasmussen har vi tillid til, at lærerne har den dømmekraft, der skal til for at leve op til vores forventninger om trivsel og fagligt udbytte i skolen. Han forstår dømmekraft som kombinationen af lærernes egne erfaringer med, hvad der virker, og opdateret viden om, hvad forskningen peger på, det ville være godt at gøre, såvel fagligt som didaktisk.

”Folkeskolelovens vidensmål for, hvad eleverne skal lære, er meget almene. Lærerne kan langt hen ad vejen selv bestemme indholdet i undervisningen. Om det skal være

dén lærebog, dén film, dén selvlæsningslitteratur, dét museum, de benytter sig af for at opnå den og den færdighed hos eleverne. I Danmark lader vi det bero på lærerens egen dømmekraft, fordi vi har tillid til, at hun har fået en solid faglig og pædagogisk-didaktisk uddannelse, der gør hende i stand til det. Det er i sig selv et udtryk for anerkendelse af lærerprofessionen,” siger Jens Rasmussen.

Men professionen skal først og fremmest gøre sig berettiget til anerkendelse gennem resultater.

”Det mener jeg til gengæld også vores lærere gør. Jeg hører til dem, der synes, at lærerprofessionen burde have en virkelig høj status, når man ser på, hvad lærere og skoleledere faktisk udretter. Lærere opnår autoritet og anerkendelse ved at udøve deres profession på en sådan måde, at man kan se resultaterne. Når man kan se, at eleverne får et godt udbytte af det, der foregår i skolen, og at de samtidig trives,” siger han.

Og det tyder meget på, at de gør. Jens Rasmussen peger på de rapporter fra SFI, KOR, EVA og DPU, Aarhus Universitet, der for nylig er publiceret som led i evalueringen af folkeskolereformen fra 2014. De viser bl.a., at motion og bevægelse i undervisningen styrker elevernes trivsel og læring, at flere elever deltager aktivt i undervisningen og interesserer sig for skolearbejdet, og at det ser ud til at øge elevernes udbytte, når lærerne anvender elementer fra den didaktiske model med læringsmål i undervisningen. Og han henviser til en ny undersøgelse fra EVA, der viser, at 95 procent af forældre til børn i 0.-4. klasse er tilfredse med deres barns skole, og at de synes, deres børn både trives og klarer sig godt fagligt.

”Det er virkelig glædeligt at se. Alle disse – omend små – skridt i den rigtige retning kan lærerne og skolelederne godt tage æren for. Jeg synes, det er vigtigt at slå fast, at der ikke er andre til det.” ■

JENS RASMUSSEN

Professor i pædagogisk sociologi ved DPU, Aarhus Universitet. Tilknyttet Nationalt Center for Skoleforskning. Forsker bl.a. i lærerprofession og læreruddannelse. Var formand for EVA's evaluering af 1997-læreruddannelsen og medlem af følgegruppen for 2006-reformen af læreruddannelsen.